

են կազմեր, թէ սոսկ հանդիսատես չեն լինիր հոգաբարձուաց ինքնակամ՝ ու քմահաճութեան գործառնութեանցը, այլ սիրով կնուիրեն իրենց լուման ի գանձանակ դաստիարակութեան զաւակաց, և յաւարտ ուսումնական տարւոյն արգարացի իրաւունք կունենան հոգաբարձուներէն հաշիւ պահանջել Դպրոցի գումարներու վրայօք և վարժապետներէն յառաջագիմութիւն դասատուութեան մէջ:

Ի՞նչ պատճառաւ է որ Ռուսաց մեծատարած Տէրութեան մէջ զաւառական ու զիւղական Դպրոցները անսպաժաք առաջ երթալով՝ իրենց նըպատակին կհասնին, մի՞ թէ միայն անո՞ր համար որ ապահովուած են նիւթականապէս, վարժապետք անխափան իրենց ուժիկը կընդունեն յարքու-նուստ. ո՛չ. ըստ իմ՝ կարծեաց այդ մեծ պատճառ չկրնար համարուիլ, այլ զիւրաւոր պատճառն է միանգամ հաստատուած կանոնադրութեանց ու դասատուութեան ցուցակներուն ճշտիւ կատարումն է ու զանցառութեան երկիւղը, Դիցո՞ւք թէ արդարեւ դրամական ապահովութիւնն է դաւառական Դպրոցաց յարատեւութեան զիւրաւոր պատճառը. բայց մէք չունիմք տակաւին Խրիմու և Պեսարապիոյ մէջ այնպիսի Դպրոց մի, յորում աւանդուած ուսման ու առարկայից գոնեա՛ կէսը աւանդուի աշակերտաց. ուստի և անոնց այս դրութեանը մէջ կարօտութիւն մի չերեւեր մեծագումար դրամազխոց. եղածներն ալ կարող էին բաւականացնել Դպրոցաց աշակերտները հասցնելով զիրենք կէտադրեալ նպատակին, բայց արի՛ տես որ այդ եղած գումարները ո՛չ թէ շահեցուցիչ ու ապահով՝ հապա շուայիչ ու կորստական ձեռքերու մէջ են. այնպիսի անձանց ձեռքը, որոնք քսան երեսուն տարի շարունակ հոգաբարձութիւն կրնեն, հաշիւ պահանջող չեն տեսած, քննութեան ու պատասխանատուութեան չեն ենթարկուած, հասարակ ժողովորդեան ձայնը առ ոչինչ համարած են. փառասիրութեամբ ու սնապարծութեամբ լցուած՝ կողմնասէր աշառութեամբ վատնած են ժողովորդեան նուիրատեւութիւնը փախստական անձանց ու եկաւոր տղէտ դաստիարակաց ընդհատ վարժապետու-

թեանը զայն յանխորհուրդս շուայելով, որպէս զի «փառաւորեցին ի մարդկանէ»:

Օրինակի համար մէջ բերենք Ա. քիրմանի Դպրոցը, նորա դրամազուլը, կառավարութեան կերպը, և հետ զհետէ ուրիշ քանի մի քաղաքներունը, որպէս զի լաւ պարգուին մեր վերոյիշեալ խօսքերը, ճշմարտութիւն Դպրոցին վերայ մեր ըրած առարկութիւնները, և չհամարուին կիրք նախանձու և խռովասիրութեան հետեւեալ ստոյգ ու ի բազմաց վկայեալ խորհրդածութիւնքը:

(Շարունակելի)

ՅԱՐԵԴԱՐՁԻ ԳԻՇԵՐ.

Արդի լուսաւորեալ թագաւորաց փայլուն աւնուանցն մասնակից լինել կճգնի նա և Պարսից Շահն զանցառութեան խաւարն հալածելով իւր բարեկարգութեամբը, ի նշան որոյ զՄիրզայ Հուսէյինխանն երկրորդ իւր անուանելով՝ Պարսկաստանի բարեկարգութիւնն և լուսաւորութիւն նորահանձարեղ խոհականութեանը և լուսաւոր գաղափարացը կ'յանձնէ, որ Պարսկաստանի լուսաւորեալ և բանագէտ անձինքը ի թիւս որոց և Հայազգի Միրզայ Մեքրոմխան Ապահանցին իւր շուրջը համախմբելով՝ ազգային լուսաւորութեան և յառաջագիմութեան լապտերներն ազնիւ կանոնադրութեանց իւզովն վառել սկսաւ Պարսկաստանի մտաւոր և բարոյական խաւարն հալածելու առթիւ, որոց մի ըստ միտքէ թուելն այլում բարեպատեհ ժամանակի թողլով՝ կիտլեամ յուրախութիւն Պարսկահայոց նորա իւր խղճալի բնակչաց առած յուսալիր առաջարկութեանց մին նշանաւորն յայտնել, զոր Դաւրէժ հեռագրով ընկալաւ այն է լուսաւորութեամբ և թնդանթածագութեամբ կատարել կայսեր տարեդարձի օրն ի 6 Սէֆեր ամսոյ 13 Ապրիլի, և նոյն զիշերի քաղաքիս բոլոր բանական ծնունդք թէ Հայ և թէ Պարսիկ ճիշտ տեղեկագրութեամբ յայտնել ինքեան, որոց ըստ կայսերական կարգադրութեանց տարեկան թօշակ պիտի նշանակուի պետութեան զանձարանէն մին-

չե ցմահ, ուստի ի շարս բազմաթիւ տաճիկ մանկանց՝ չորս Հայ մանկտի ևս ի քաղաքէս նշանակեալ ներկայացան նորին մեծութեան, զոր գրելով յարգոյ խմբագրութեանդ՝ խնդրեմ զՏրատարակութիւնն ի խնդութիւն Հայասէր զգայուն սրտից:

Նապարհ Նապարհէկեան

Ի Դաւթի:

ՀԵՂԵՂ Ի ՍԵՎՐԻ.

Նարծես թէ յայսմամի Ատրպատական Հայազգեաց թշուառութեանց բազմաթիւեան զոներն բացուեց, վասն զի գեւ զրիշներս չդողրացրած՝ աղքատաց սոխալուկ և աւաղելի կեանքն մեր ազգի լըութեանը յայտարարելուց՝ ահա նոր թշուառ վիճակ կըացուի Սալբի գեղը բնակչաց: քանզի անցեալ մայիսի 15 ին ընդ մուտս արեգական գրեթէ արտաքոյ բնականին սաստիկ անձրեւեց, որք միանալով գետահետեալ մոխն գիւղն, ահարկու տեսարան կազմելով, և յանկարծ լցուելով բնակութիւններն՝ բարեկամ՝ բարեկամի՝ և դրացի դրացոյ կենաց փրկութեան օգնականութեան անձնոնահաս կգտնուէր, ըստ որում հազիւ իւր կենաց յոյսն երկայութեամբ ունէր մինչև արտաքոյ գեղը ելանին, քանզի որմ և տանիք յանկարծակի փլատակէին այն ահարկու հեղեղի սաստկութենէն, ահարկու, վասն զի տեարք իւրեանց ընչից կորստեանն հանդիսատես լինելով՝ չփտահացան միջամտել և աղատել, ըստ որում իւրեանց կեանքն էլ տոկոս պիտի տային ընչից փրկութեանը, եթէ յանգգնէին ըրնակարանն մտնելու: կարեկցելի՝ տեսարան. մանկունք ողբալով իւրեանց ծնողաց գիրկն կընկնեն. իսկ ծնողք խորին տրտմութեամբ լցուած՝ այդ սոսկալի հեղեղի գործողութեանց կնային, քանզի կայից և կարասեաց հետ էլ անասունների կորուստն կտեսնէին, թէ ընդ փլատակօք և թէ ի ջուրս: այս կարեկցական և կորստական հանդէսը մի քանի ժամէն զինի իւր ահարկութիւնն փտահեղութեան փոխարկեց, ըստ որում ընդ իջանկն

ջուրց վտահացան բնակիչքն մտանել ի գիւղն ուր 40 Հայք կգտնեն իւրեանց տունը հիմնադրուած կործանուած, ոմանք կիսով չափ փլատակեալ, իսկ բազումք խախտեալք, ուր բնակութիւնն սաստիկ երկիւղի տակ էր: զալով նոյն գիւղի մէջն գտնուած պարսից, 350 տուն վերոյ յիշեալ երեք կերպ վտանգի տակ:

Այս անակնուեղի վտանգի համար տեղական Հայ ժողովուրդք հանրագրութեամբ կղիմեն տեղւոյս Գերապատիւ Առաջնորդի գթութեանն և օժանդակութեանն, խնդրելով միանգամայն, զրաւոր խնդրել ի Պարսից կառավարութենէ, ներկայ ամի արքունի հարկի պահանջն ներել, զոր խստիւ կգործադրեն հարկապահանջք այս դառն պատահարէն անմիջապէս զկնի: զոր և Գերապատիւ Առաջնորդն զրաւորապէս ներկայացրեց բարձրագոյն դրան՝ նոցա ի վերայ թշուառ ժողովրդոց կարեկցութիւն խնդրելով: զորմէ ծանուցանելով խմբագրութեան ազգօգուտ Արարատիդ, զոր բազմաշահ էջերուն միոյ մէջ հիւրընկալել կկրնորեմ:

Օհան Տէր Օհանեան

Ի Դաւթի 1872 թ.

Ի Դաւթի:

ՄԱՐԱՂԱՅ:

Մինչդեռ համայն աշխարհ իւր մտաւոր բարոյական և նիւթական յառաջադիմութեան հանդէսն ուրախութեամբ սրտի և պարծանօք օրացրաց և ազգաշահ աւնաթերթից ասպարիզումն վայելչապէս ի խնդակցութիւն համազգեացն հրատարակէ, տարաբախտ Դաւթի՞ որ դեռ նոր զրասիրական և զրազիտական նուիրական ազգաշէն պարտքը զգաց բարեբաղդաբար, և ձեռնածիղ լինի իւր ազիտութեան միմազգաց հորիզոնն պայծառազարդել գիտութեան լուսով, կցալի տարապայման. քանզի համազգեաց ազգաբեր ըզծից և յառաջադիմութեան փափագանացն համապատասխան չէ իւր տխուր և աշտուրջ ուշադրու-